

Beslutningsforslag nr. B 15. Fremsat den 31. oktober 1989 af Lykketoft (S), Svend Auken (S), Ritt Bjerregaard (S), Poul Nielson (S), Kaj Poulsen (S), Henning Rasmussen (S), Nyrup Rasmussen (S) og Stavad (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om aktiv indsats for uddannelse, forskning, erhvervs- og arbejdsmarkedspolitik inden for rammerne af en stram offentlig udgiftspolitik

Folketinget opfordrer regeringen til at tilrettelægge en samlet økonomisk politik og en udgiftspolitik, der sikrer:

1. Uddannelsespladser til unge:

- Sikring af lære- og praktikpladser i de erhvervsfaglige uddannelser.
- Sikring af flere uddannelsespladser i de videregående uddannelser med henblik på afvikling af adgangsbegrænsningen.
- Sikring af job og uddannelse til unge i stedet for passiv forsørgelse.

2. Aktiv indsats i samarbejde med arbejdsmarkedets parter for øget efteruddannelse og bedre arbejdsmarkedsstruktur:

- Massiv forøgelse af efteruddannelsesindsatsen.
- Tryklovgivning, der kan bidrage til nedbringelse af udgifterne til arbejdsløshedsdagpenge.
- Samlet reform af arbejdsløshedsforsikringen.

3. Dynamisk forsknings- og erhvervs politik:

- Styrkelse af grundforskningen.
- Særlig indsats for forskning og erhvervmæssig udnyttelse af miljøteknologi.
- Bedre rammer for samarbejde mellem er-

hvervsliv, finansielle institutioner, kommuner og stat.

- Styrkelse af virksomhedernes samarbejde vedrørende produktudvikling, teknologi og eksport.
- Målrettet og moderniseret erhvervsudviklingslovgivning.
- Samlet erhvervsudviklingsprogram for hovedstadsområdet.
- Handlingsprogram for forædlingsvirksomheder i landbrug og fiskeri.

4. Stram styring af de offentlige udgifter:

- Samarbejde med de offentligt ansatte om øget produktivitet, effektivisering og bedre ressourceudnyttelse.
- Styring og tilpasning af ressourceindsatsen inden for service- og institutionsområderne i forhold til befolkningsudviklingen.
- Sparede midler til passive arbejdsløshedsdagpenge og kontanthjælp anvendes aktivt i uddannelses- og beskæftigelsesindsatsen. Højst nulvækst i de samlede udgifter til indkomstoverførsler i kraft af fremgang i den samlede beskæftigelse.
- Den årlige vækst i det samlede offentlige forbrug (driftsudgifterne) holdes inden for en ramme på ca. ½ pct.
- Den årlige vækst i de offentlige investere-

ringer holdes inden for en ramme på 3½ pct.

- Overskudsgivende offentlige forretningsvirksomheder som Postgiro og Køben-

havns Lufthavn fastholdes i samfundseje, men gives større forretningsmæssig dispositionsfrihed.

Bemærkninger til forslaget

Uddannelsespladser til de unge

Der må aftales en uddannelsespolitisk indsats, der i de kommende år sikrer det fornødne antal lære- og praktikpladser samt baner vej for en afvikling af adgangsbegrænsningen til de videregående uddannelser i løbet af tre år.

De nødvendige lære- og praktikpladser sikres ved selvfinansiering på arbejdsmarkedet med forpligtelser for både offentlige og private arbejdsgivere om nødvendigt gennem en bidrags- og tilskudsordning til oprettelse af ekstraordinære praktikpladser eller værkstedsskoler.

Det skal garanteres, at alle unge efter kortere tid på kontanthjælp og dagpenge som led i en »ungdomskontrakt« får et uomgængeligt tilbud om uddannelse eller job. Det er afgørende, at der er tale om tilbud, der bringer de unge ind i det formelle arbejdsmarkeds- og uddannelsessystem: Kompetencegivende uddannelser, UTB/ATB og stabil tilknytning til arbejdsmarkedet.

Aktiv indsats for bedre arbejdsmarkedsstruktur

En arbejdsmarkedspolitisk indsats tilrettelægges i samarbejde med arbejdsmarkedets parter for at sikre en ny indsats, der styrker lønmodtagernes tilknytning til arbejdsmarkedet. I forhandlingerne inddrages lovgivning og aftaleforhold, som kan medvirke til:

- at imødegå tendensen til længere ledighedsperioder,
- at forebygge flaskehalsproblemer og
- at styrke mobiliteten på arbejdsmarkedet.

Der sigtes på forslag til en ny forstærket voksen- og efteruddannelsesindsats, ændrede ansættelsesforhold og tryghedsaftaler m.v. samt hensigtsmæssige forenklinger, strukturændringer, finansierings-spørgsmål m.v. i dagpengelovgivningen.

Målsætningen er en bedre udnyttelse af de samlede ressourcer på arbejdsmarkedet og i uddannelsespolitikken, således at der i langt højere grad sættes på aktiv uddannelses- og beskæftigelsesindsats frem for passiv dagpengeudbetaling, uden at den enkelte dagpengesats i tilfælde af ledighed forringes.

Det er samfundsøkonomisk nødvendigt, at der i de kommende år skabes ekstra 30.000 uddannelsespladser. Denne ekstra indsats må klares inden for de meget snævre rammer for udviklingen i de offentlige udgifter, og forudsætter derfor også bedre udnyttelse af eksisterende ressourcer.

Der må sikres et tættere tværgående samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne og et bedre samspil mellem disse, virksomhedernes personaleplanlægning og den enkeltes forudsætninger.

En tryghedsreform for arbejdsmarkedet er afgørende for gennemførelsen af den nødvendige omstilling og fornyelse. Reformen vil styrke virksomhedernes ansvar over for medarbejderne og bl.a. gennem bedre personaleplanlægning medvirke til at begrænse dagpengeudgifterne f.eks. i form af supplerende dagpenge.

En samlet reform af arbejdsløshedsforsikringen må gennemføres. Der bør sikres en sammenhængende solidarisk finansiering af dagpengesystemet og voksen- og efteruddannelsesindsatsen f.eks. i forbindelse med, at en andel af en generel bruttoskat øremærkes til bestemte formål.

I forbindelse hermed skal det solidariske finansieringselement styrkes i forhold til finansiering gennem faste medlemsbidrag.

Samfundsansvar for arbejdsløsheden skal oprettholdes. En privatisering af arbejdsløshedsforsikringen, hvor de forsikrede f.eks. gennem selvfinansierede forsikringsordninger bærer det økonomiske ansvar for ledighedsudviklingen, må afvises.

I tilknytning til den øgede uddannelses- og beskæftigelsesfremmende indsats skal Arbejdsformidlingen og dens samarbejde med kommuner og uddannelsesinstitutioner styrkes. I lyset af den tætte sammenhæng mellem uddannelses- og beskæftigelsesindsatsen må forslag om privatisering af Arbejdsformidlingen afvises.

Lønmodtagernes tilknytning til og mobilitet på arbejdsmarkedet hænger også sammen med afhjælpning af depressionen på boligmarkedet og med sikring af dagpansningsmulighederne for børn.

Der må skabes tryghed og stabilitet såvel på ejersom på lejerboligområdet. Forslag, der indebærer forringelser for nyetablerede i ejerboliger og forslag om generel husleje-forhøjelse for lejerboliger må afvises. Handelsomkostningerne for ejerboliger skal nedbringes gennem indgreb og priskontrol over for ejendoms-mægleres og advokaters honorarer.

De lange ventelister til børnepasning skal afvikles gennem bedre ressourceudnyttelse, forlænget barselorlov og anvendelse af frigjort kapacitet inden for folkeskolen.

En dynamisk erhvervs politik

Den generelle økonomiske politik danner rammerne for erhvervsudviklingen.

Der gennemføres en aktiv erhvervs- og investeringspolitik, hvor det offentlige formidler og støtter øget forsknings- og miljøindsats og sikrer udbygning af infrastrukturen til europæisk konkurrencedygtighed.

Der må derfor sammen med uddannelses- og arbejdsmarkedspolitikken iværksættes en aktiv indsats over for erhvervenes strukturproblemer:

- Grundforskningen ved universiteter og højere læreanstalter styrkes gennem basisbevillinger og øget internationalisering. Viden- og forskerparkers økonomiske grundlag udbygges gennem kontraktligt samarbejde med erhvervslivet.
- Igennem en aktiv dansk miljøpolitik udnyttes dansk industris særlige forudsætninger inden for miljøteknologien fuldt ud. Miljøteknologi vil være et oplagt vækstområde for dansk eksport.
- Samarbejde og udviklingsprojekter styrkes mellem erhvervsliv, finansielle institutioner, kommuner og stat. Der skabes bedre rammer for fælles udviklingskontrakter og udviklingsselskaber og fleksible investeringsregler.
- Aktiv strukturpolitik, som bl.a. gennem tildelings- og støttekriterier, fornyelsespuljer og teknologisk service styrker samarbejdet mellem de mange små og mellemstore virksomheder.
- Eksportsamarbejdet styrkes gennem omlægning af bl.a. markedsudviklingsordningen, pilotprojekter for handelshuse og salgsselskaber m.v.
- Egnsudviklingsloven moderniseres og målrettes til indsats for bredere erhvervsstruktur og teknologispredning og for kraftigere indsats i trængte regioner.
- Samlet erhvervsudviklingsprogram, som omfatter hele hovedstadsområdet som et led i en politik for Øresundsregionen.

- Offentlige indkøb og kontraktvilkår uden for EF styrkes, og dansk erhvervsdeltagelse prioriteres mest muligt.
- Handlingsprogram gennemføres for forædlingsvirksomheder i landbrug og fiskeri samt andre brancher med overordnede samarbejdsproblemer.

Stram styring af de offentlige udgifter

En fortsat fornyelse af den samlede offentlige sektor er påkrævet for, at en stadig bedre kollektiv service kan sikres inden for stramme udgiftsrammer i kraft af større medansvar og medbestemmelse fra de ansatte og fra borgerne som brugere af de offentlige ydelser.

Inden for en ramme for stigning i de offentlige driftsudgifter på realt højst ½ pct. årligt skal der gennem omprioriteringer og bedre ressourceudnyttelse sikres uddannelsesmuligheder for alle unge, en kraftigt optrappet efteruddannelsesindsats og en mere aktiv forsknings-, erhvervs- og arbejdsmarkedspolitik.

I kraft af den uddannelses- og beskæftigelsesfremmende indsats sikres et fald i udgifterne til indkomstoverførsler. Der gennemføres regulering af overførselsindkomsterne i takt med årslønsudviklingen for de beskæftigede og reformer, der modvirker, at stadig flere tvinges over på passiv forsørgelse.

Stigningen i de offentlige investeringer holdes på realt 3½ pct. årligt med hovedvægt på udbygning af infrastrukturen og dermed den internationale konkurrenceevne.

Der må søges en aftale med de kommunale organisationer om de ovenfor nævnte retningslinjer for udgiftspolitikken i de kommende år. En sådan aftale vil i mange kommuner rumme mulighed for en begrænset skattnedsættelse, når den samlede beskæftigelse og realindkomst er i vækst.

Den nuværende medicinordning erstattes af effektiv kontrol med priserne på lægemidler, så de bringes på niveau med andre EF-lande.

Offentlige forretningsvirksomheder som Postgiro og Københavns Lufthavn fastholdes i samfundseje, men gives større dispositionsfrihed, f.eks. gennem overgang til aktieselskabsform.

Oplæg til en anden styremetode end hidtil

Regeringens måltal for statsudgifterne er som styringsinstrument blevet stadig mindre rationelt.

Brug af provenu fra salg af gode indtægtsgivende statslige aktiver til at dække løbende underskud er blot ét eksempel på begrebssammenblanding, der forhindrer en meningsfyldt udgiftsstyring.

I stedet foreslås som nævnt, at der fastlægges vækst mål for statens og den samlede offentlige sektors ressourceforbrug fordelt på kollektivt konsum og offentlige investeringer.

De foreslåede udgiftsmål er i realiteten strammere end det, der er realiseret under 7 års borgerlig regering. Visse demografiske faktorer vil bidrage til, at målet bliver lidt mere overkommeligt i 90'erne. Men der vil også i 90'erne være betydelige opgaver, der uundgåeligt kræver flere ressourcer: efteruddannelse, afskaffelse af ventelister til børnepasning og omsorg for et voksende antal meget gamle medborgere.

Det vil stille meget store krav til omprioritering fra områder med faldende til områder med stigende »kunde«-antal, og det vil stille meget store krav om fortsat omstilling og modernisering i alle dele af den offentlige sektor, hvis de nye krav skal imødekommes med en så begrænset tilvækst i det samlede mand-skabs- og ressourceforbrug, som der lægges op til.

Det er en samstemmende vurdering fra formændene for Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen og Københavns Kommunes overborgmester, at der ikke kan stilles strammere mål for kommunerne.

Kommunerne skal have mulighed for at omsætte en eventuel konjunkturfordel i lavere skatteprocenter, men en aftaletekst kan ikke fastlægge bestemte mål.

Overførselsindkomster

Med uændret konjunktur og uden standardforbedringer mener Budgetdepartementet, at man i 1990'erne er nede på 1 pct. opdrift i stedet for de 3, der er erfaringen for 1980'erne.

Med den forudsete beskæftigelsesudvikling vil bedre konjunkturer automatisk trække ca. 1,25 pct. ekstra fra årligt.

Selv med Finansministeriets forudsætninger om demografisk betinget opdrift på ¼ pct. årligt og opdrift som følge af »adfærdstilpasning« på ¼ pct. årligt kan der således med fremgang i beskæftigelsen opnås et fald i det reale udgiftsniveau for overførslerne på mindst ¼ pct. årligt.

Det samlede fald kan meget vel vise sig at blive større:

- Meget tyder på, at den demografiske opdrift er skønnet for højt af Finansministeriet.
- Dette kan dog i 1990-93 blive delvis afbalanceret af en vis fortsat opdrift som følge af tidligere politiske beslutninger (resten af samspilsløsningen for pensionister og slutoptrapningen af ulandsbistanden til 1 pct. af BNP).

- Dertil kommer, at Socialdemokratiet vil arbejde for en række systemændringer, der imødegår eventuelle tendenser til utilsigtet standardglidning og adfærdsbetinget vækst i udgifterne til overførsler.

- Der må ske en udmøntning af det socialdemokratiske dagsordensforslag, som Folketinget vedtog i maj 1989, jf. Folketingstidende 1988-89, forhandlingerne sp. 10268 og sp. 10292, om fremtidig regulering af alle overførsler i takt med årslønsudviklingen for de beskæftigede med virkning fra og med 1991.

- Samtidig med en større skattereform med bruttoafgift på løn- og erhvervsindkomst til væsentlig aflastning af den personlige indkomstskat kan alle satser for skattepligtige indkomstoverførsler ned-sættes.

- Specielt satserne for de sociale pensioner ombe-regnes, så særlige personskattefordele for pensionister afskaffes og uændret disponibel købekraft for typiske pensionister i stedet sikres over pensionstillæggene (jf. beslægtede regeringsovervejelser om »bruttoficerings«).

- Forringelser af efterlønsordningen må fuldstændig afvises. Men der må tages fat på overvejelser om, hvordan man kan lette mere fleksibel tilbagetrækning for ældre gennem delefterløn og større overenskomstmæssige muligheder for deltidsarbejde for ældre.

- Arbejdsmarkedspension vil med uændrede regler automatisk aflaste udgifterne til indkomstbestemte ydelser.

- Refusionsprocenterne for kontanthjælp, sygedagpenge og fortidspension må harmoniseres.

- Sygedagpengereglerne reformeres i overensstem-melse med Sygedagpengeudvalgets indstilling. Forenkling af satsberegningen medfører en vis forbedring for de lavestlønnede, arbejdsgiverne får længere dagpengeforpligtelse for faste medarbejdere, men mindre risiko ved at ansætte ny og ukendte, og den maksimale dagpengeperiode forkortes til 52 uger.

- Forudsætningen for afkortning af dagpengeperioden er dog, at der er etableret særlig revalideringsindsats og -ydelse, og at der er dispensation for folk, der er på venteliste til sygehusbehandling. En effektiv revalidering skal være vejen til at begrænse tilgangen af førtidspensionister.

I sammenhæng med skattereform II gennemføres forhøjelse (bruttoficerings) af de faste takster for kontanthjælp, samtidig med at der indføres personskattepligt af ydelserne, så de disponible beløb fastholdes uændret.

Der gennemføres en gennemgribende forenkling af den individuelle boligstøtte.

Midlerne til kollektiv trafik forøges med det formål at tilvejebringe en fordelingspolitisk påkrævet, væsentlig takstnedsættelse. Takstreformen vil sikre den kollektive trafik et større kundegrundlag og dermed også midler til en udbygning og modernisering, der er ønskelig både af erhvervs- og miljøpolitiske grunde.

En samlet indsats

En samlet flerårig indsats for en vækstorienteret, økonomisk ansvarlig og socialt retfærdig politik må for at kunne virke ud over dette forslag omfatte:

- en forhandlet og solidarisk indkomspolitik, der sikrer konkurrenceevne og realløn (B 13),
- en reform, der udstrækker pensionsopsparingen til hele arbejdsmarkedet (B 14),
- en modernisering og international tilpasning af vort skattesystem (B 16).